

ideeën voor een plek

Advies Flora- en faunawet verplaatsing
woonschepen van de locatie
Zuidwending naar de locatie Steentil te
Aduard

Gemeente Zuidhorn

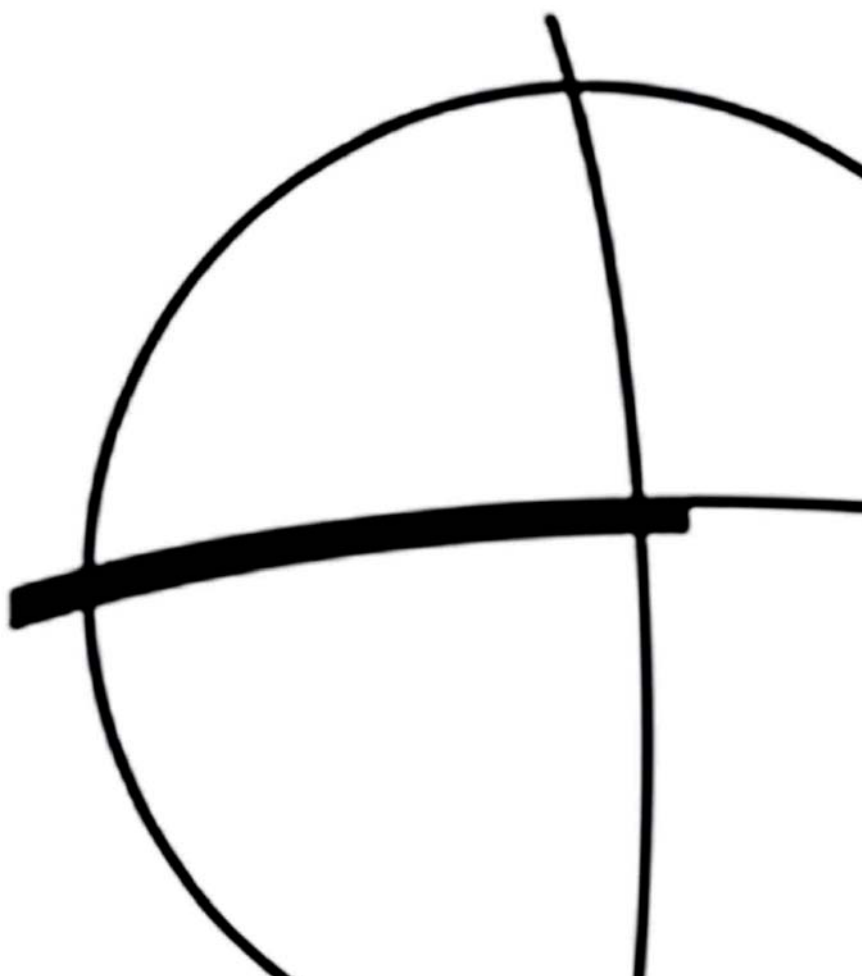
Advies Flora- en faunawet verplaatsing
woonschepen van de locatie
Zuidwending naar de locatie Steentil te
Aduard

Inhoud:

Rapport en bijlagen

2 oktober 2007

Projectnummer 290.00.04.38.11

Inhoudsopgave

1	Samenvatting	9
1.1	Aanleiding onderzoek	9
1.2	Soortenbescherming	9
1.3	Gebiedsbescherming	10
2	Inleiding	11
2.1	Planbeschrijving	11
2.2	Flora- en faunawet	12
3	Beschrijving van het gebied	17
3.1	Plangebied	17
4	Natuurwaarden	19
4.1	Beschermde gebieden	19
4.2	Soortenonderzoek	19
4.2.1	Vaatplanten	21
4.2.2	Zoogdieren - vleermuizen	22
4.2.3	Zoogdieren - overige	23
4.2.4	Vogels	24
4.2.5	Amfibieën	26
4.2.6	Reptielen	27
4.2.7	Vissen	27
4.2.8	Dagvlinders	28
4.2.9	Libellen	28
4.2.10	Overige ongewervelde soorten	29
5	Conclusie	31
5.1	Gebiedsbescherming	31
5.2	Soortenbescherming	31
6	Bronnen	35
6.1	Veldbezoek	35
6.2	Media	35
6.3	Literatuur	35

Bijlagen

Samenvatting

Aanleiding onderzoek ^{1.1}

Er zijn plannen om in de omgeving van Aduard, gemeente Zuidhorn, woonschepen te verplaatsen van de locatie Zuidwending naar de locatie Steentil. Hiervoor zal het aantal ligplaatsen voor woonschepen bij de locatie Steentil naar het noorden toe worden uitgebreid. In het kader van de Flora- en faunawet is een onderzoek uitgevoerd naar de aanwezige natuurwaarden in deze gebieden. Tevens is er gekeken naar de effecten op beschermde natuurgebieden in de omgeving.

Soortenbescherming ^{1.2}

Soortengroep	Verbodsovertreding van beschermde soorten in het plangebied	Vervolgstep
Flora	-	-
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis	Geen, bij verslepen woonschepen in de winter
Overige zoogdieren	Huisspitsmuis, woelrat, bunzing, hermelijn, wezel	Geen, vrijstelling
Vogels*	Enkele algemeen voorkomende watervogelsoorten	Geen, bij werken buiten broedseizoen
Amfibieën	Gewone pad, bruine kikker, bastaardkikker, meerkikker	Geen, vrijstelling
Reptielen	-	-
Vissen	-	-
Dagvlinders	-	-
Libellen	-	-
Overige soorten	-	-

*Vogels

Alle vogelsoorten (uitgezonderd exoten) zijn beschermd. Bij uitvoering van werkzaamheden in het kader van een ruimtelijke inrichting geldt vrijstelling van de verboden als wordt gehandeld volgens een goedgekeurde gedragscode.

Als er geen gedragscode is, moet worden nagegaan of verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet worden overtreden. In dergelijk geval is het mogelijk ontheffing aan te vragen. Men kan ook buiten het broedseizoen (voor de meeste soorten van 15 maart tot 15 juli) werken of starten voor 15 maart en de werkzaamheden continu laten voortduren waardoor geen verbodsbepalingen worden overtreden.

G e b i e d s b e s c h e r m i n g ^{1.3}

Beschermde gebieden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur liggen op een voldoende afstand van de plangebieden, zodat gezien de aard van de ingrepen geen negatieve effecten zijn te verwachten. Voor deze activiteit is daarom geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig. De activiteit is op dit punt niet in strijd met het POP Groningen. Deze conclusie moet bij de besluitvorming in het kader van de planologische procedure, wat betreft de Natura 2000-gebieden (Natuurbeschermingswet 1998), worden betrokken.

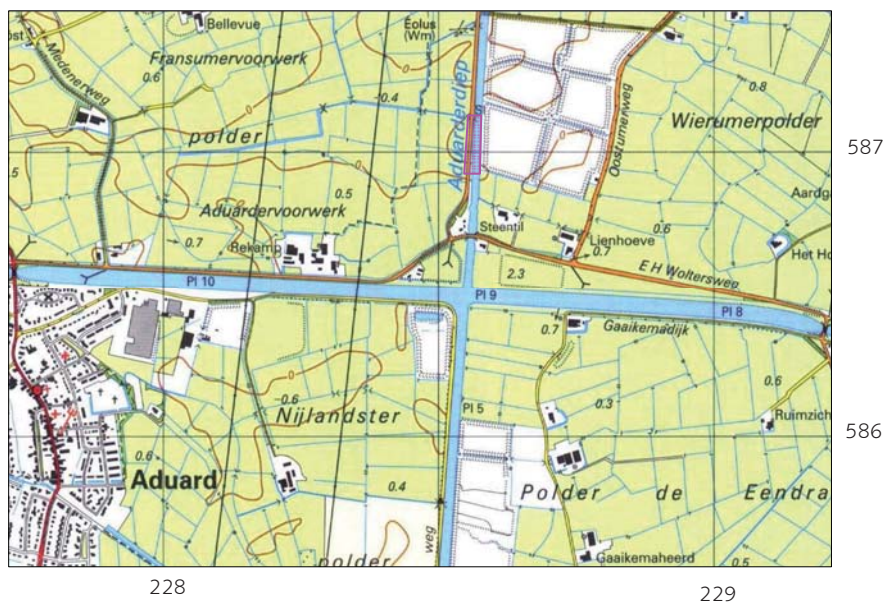

Inleiding

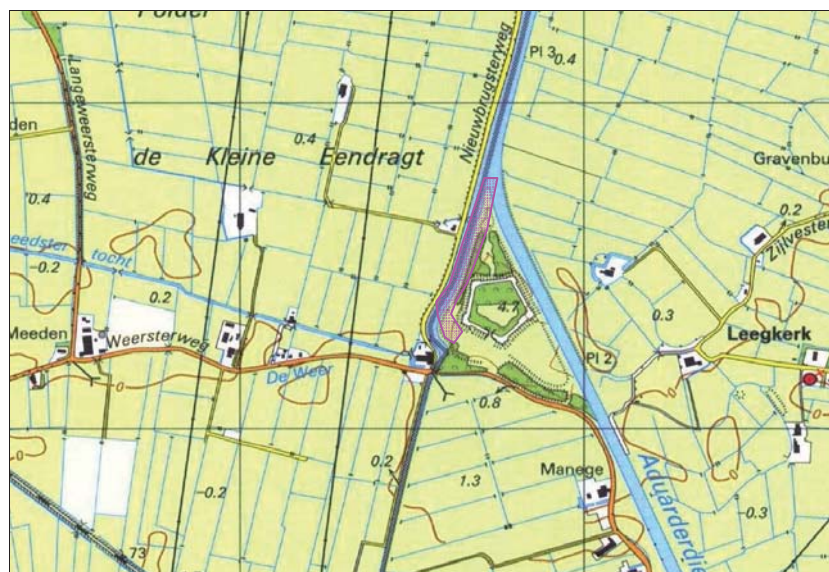
2

Planbeschrijving ^{2.1}

Ten behoeve van de bestemmingsplanprocedure voor woonschepen in het Aduarderdiep in de gemeente Zuidhorn is het noodzakelijk een onderzoek in het kader van de Flora- en faunawet uit te voeren naar de aanwezige natuurwaarden in het gebied. Tevens is in het kader van Natuurbeschermingswet 1998 gekeken naar de effecten op beschermde gebieden in de omgeving.

Figuur 1. Plangebied locatie Steentil (roze), omliggend gebied en kilometerhokken (grijze lijnen)

Figuur 2. Plangebied locatie Zuidwending (roze), omliggend gebied en kilometerhokken (grijze lijnen)

Flora- en faunawet ^{2.2}

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Het soortenbeleid uit de Vogelrichtlijn van 1979 en de Habitatrichtlijn van 1992 van de Europese Unie is hiermee in de nationale wetgeving verwerkt.

ZORGPLICHT

Achter de Flora- en faunawet staat het idee van de zorgplicht voor in het wild levende dieren en planten (zowel beschermde als onbeschermde) en hun leefomgeving. Die zorgplicht houdt in ieder geval in dat iedereen die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen heeft voor flora of fauna, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten. Diegene moet alle maatregelen nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden verwacht om die nadelige gevolgen te voorkomen, zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken (artikel 2).

Volgens de Flora- en faunawet is het verboden om beschermde planten te verwijderen of te beschadigen (artikel 8), beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen (artikel 9) of opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen te beschadigen (artikel 11). Ook het rapen of beschadigen van eieren van beschermde dieren is verboden (artikel 12).

SOORTENBESCHERMING

Beschermd zijn de inheemse zoogdieren (met uitzondering van huismuis, bruine rat en zwarte rat), alle inheemse vogels, amfibieën en reptielen, sommige planten, vissen, vlinders, libellen, kevers en mieren en rivierkreeft, wijngaardslak en Bataafse stroommossel. Deze soorten zijn vermeld op lijsten die zijn gebaseerd op het Besluit aanwijzing dier- en plantensoorten

Flora- en faunawet. De verboden in de artikelen 9, 10 en 11 gelden niet voor mol, bosmuis en veldmuis. Ook gelden ze niet voor huisspitsmuis als deze zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevindt.

Op 23 februari 2005 is de AMvB 2004 betreffende artikel 75 van de Flora- en faunawet in werking getreden. Deze AMvB deelt de in Nederland beschermde soorten in drie beschermingsregimes in. In de 'Lijst van alle soorten beschermd onder de Flora- en faunawet' worden de soorten ingedeeld in tabellen (zie ook bijlage 8).

1. Algemene soorten (in dit rapport aangegeven als 'soorten in tabel 1'). Voor deze soorten geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen vrijstelling voor de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet.
2. Overige soorten (in dit rapport aangegeven als 'soorten in tabel 2'). Voor overige soorten en vogelsoorten geldt eveneens een vrijstelling bij ruimtelijke activiteiten, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedgekeurde gedragscode. Zolang geen gedragscode is opgesteld, moet voor verstoring van de soorten uit tabel 2 ontheffing worden aangevraagd.
3. Strikt beschermde soorten. Bijlage 1-soorten van de AMvB 2004 en bijlage IV-soorten van de Habitatrichtlijn (in dit rapport aangegeven als 'soorten in tabel 3'). Voor deze soorten geldt in principe geen vrijstelling. Voor verstoring van deze soorten en van vogels kan slechts onder bepaalde voorwaarden ontheffing worden verleend.

De Flora- en faunawet beschermt individuele exemplaren van een soort en vaste rust- en verblijfplaatsen van diersoorten. Voor een goede instandhouding van een diersoort is echter ook behoud van foerageergebied en migratieroutes nodig. Dat wordt in dit rapport ook meegewogen.

Deze aspecten worden in de nieuwe interne handleiding van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ook overwogen bij de besluitvorming over ontheffingverlening.

In dit rapport wordt tevens aandacht geschonken aan soorten van de Rode lijst. Hierop staan Nederlandse soorten die bijzondere aandacht nodig hebben. Deze soorten worden bedreigd, zijn zeldzaam of erg kwetsbaar of nemen sterk in aantal af (zie bijlage 7). De Rode lijsten zijn officieel door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit vastgesteld (Besluit Rode lijsten flora en fauna, november 2004). Veel rode lijstsoorten (vooral planten) worden echter niet door de Flora- en faunawet beschermd en hebben daardoor geen duidelijke juridische status.

BESCHERMINGSREGIMES

HABITAT

RODE LIJST

Naast het soortenbeleid uit de Europese Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992) moet op grond van artikel 9 van het Besluit op de ruimtelijke ordening ook aandacht worden besteed aan beschermde natuurgebieden uit deze regelgeving. Dit is uitgewerkt in het Natura 2000-beleid. Natura 2000 is het netwerk van natuurgebieden in de Europese Unie die worden beschermd op grond van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. De richtlijnen geven aan welke typen natuur en welke soorten precies moeten worden beschermd. De lidstaten wijzen daarvoor speciale beschermingszones aan. In het kader van de Vogelrichtlijn zijn speciale beschermingszones aangewezen ter bescherming van vogelsoorten vermeld in bijlage I van deze richtlijn, van trekvogels op de Nederlandse Rode lijst en van hun habitatten. Deze aanwijzing is in Nederland nagenoeg voltooid. In het kader van de Habitatrichtlijn zijn speciale beschermingszones aangemeld bij de Europese Commissie ter bescherming van leefgebieden vermeld in bijlage I en van planten- en diersoorten vermeld in bijlage II van deze richtlijn. Alle gebieden die zich kwalificeren voor aanmelding zijn op grond van de genoemde richtlijnen beschermd alsof ze al zijn aangewezen.

Onder de oude Natuurbeschermingswet 1967 vielen twee typen gebieden: nationale en beschermde Natuurmonumenten en gebieden die de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft aangewezen ter uitvoering van verdragen of andere internationale verplichtingen. Per 1 oktober 2005 vallen de Natura 2000-gebieden samen met de twee hiervoor staande typen gebieden onder de Natuurbeschermingswet 1998. Daar waar de beschermde Natuurmonumenten samenvallen met een Natura 2000-gebied, verliest het gebied zijn status als Natuurmonument. Voor ingrepen in of in de omgeving van een dergelijk gebied moet door middel van een vooroverleg tussen bevoegd gezag en initiatiefnemer worden ingeschat of de ingreep negatieve effecten kan hebben. Als dit het geval is, wordt via een voortoets onderzocht of de ingreep significant negatieve effecten kan hebben. Wanneer geen wetenschappelijke zekerheid is dat er geen significant negatieve effecten zijn, moet een passende beoordeling worden uitgevoerd. Daarvoor moet de initiatiefnemer de gegevens aanleveren in de vorm van een Natuurbeschermingswetrapport. Het bevoegd gezag toetst deze rapportage op verzoek van de initiatiefnemer. Dit is bijna altijd het college van Gedeputeerde Staten van de provincie. In beginsel verleent het bevoegd gezag alleen een vergunning als zekerheid is verkregen dat de activiteit de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast.

De omvang van de effecten wordt getoetst aan de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende beschermde gebied. Deze doelstellingen zijn of worden opgenomen in de aanwijzingsbesluiten en de beheersplannen. In het aanwijzingsbesluit van het Natura 2000-gebied staat van-

wege welke soorten en habitatten en om welke reden het gebied is aangewezen. De instandhoudingsdoelstellingen van een gebied mogen niet worden geschaad. Deze zijn echter ten tijde van het schrijven van dit rapport niet of alleen in concept klaar en nog niet van kracht (concept Natura 2000-doelendocument en eerste tranche aanwijzing 111 van de 161 gebieden). Naar verwachting zullen de aanwijzingsbesluiten vóór oktober 2008 definitief worden. Voorlopig wordt daarom getoetst aan de bestaande gebiedsdocumenten.

De Ecologische Hoofdstructuur uit de Nota Ruimte (Regeringsbeslissing 2006) en het POP Groningen geniet een vergelijkbare bescherming. Ingerepen bij deze gebieden worden door het bevoegd gezag, het college van Gedeputeerde Staten van de provincie, getoetst bij een ruimtelijke procedure. De Ecologische Hoofdstructuur mag niet worden aangetast. Aantasting wordt alleen verdedigbaar geacht als aantoonbaar is dat het project van groot openbaar belang is en er geen redelijk alternatief bestaat. Hier geldt het zogenaamde 'nee-tenzij'-principe. De aantasting moet zoveel mogelijk worden gemitigeerd. Restschade moet worden gecompenseerd.

B e s c h r i j v i n g v a n h e t g e b i e d

3

Plangebied ^{3.1}

In 1905 was het Aduarderdiep ter hoogte van de locatie Steentil nog niet rechtgetrokken. Het omliggende gebied van zowel de locatie Zuidwending als de locatie Steentil bestond, net als nu, uit weiland met sloten. In 1905 liep de Trekweg naar Feerwerd aan de oostzijde langs de Steentil, met daarlangs een sloot die in verbinding stond met het Aduarderdiep. Bij de aanleg van het Van Starckenborghkanaal, na 1905, is de Trekweg iets ten zuiden van de Steentil verdwenen en staat de sloot nu niet meer in verbinding met het Aduarderdiep.

HISTORIE

De locatie Steentil ligt ten noordoosten van het dorp Aduard, aan het Aduarderdiep. Op dit moment liggen er negen woonschepen. In het plangebied dat ten noorden van deze woonschepen ligt, ligt op dit moment een aantal kleine boten. Zowel de huidige als de geplande ligplaatsen liggen aan de westzijde van het Aduarderdiep, na de zijtak en het gemaal, tegen een steil aflopende, natuurlijk begroeide oever. Parallel hieraan, gescheiden door een berm met gras, loopt de weg Aduarderdiep. Aan de westzijde van deze weg is weiland. Ook de oostzijde van het Aduarderdiep bestaat uit een vooral met gras begroeide, natuurlijke oever met daarachter weilanden. Aan de zuidzijde grenst het plangebied aan de bestaande woonschepen.

HUIDIGE SITUATIE

Plangebied Steentil, aanzicht vanuit het noorden   Plangebied Steentil, aanzicht vanuit het zuiden

De locatie Zuidwending ligt ten zuidoosten van Aduard. Er liggen momenteel 21 woonschepen. Parallel aan het plangebied in het Aduarderdiep loopt de Nieuwbrugsterweg. Het diep en de weg worden van elkaar gescheiden door een berm die bestaat uit verruigd gras en een aantal solitai-

re bomen en struiken. Aan de zuidkant van het plangebied is deze berm breder (circa 5 m) dan aan de noordkant (circa 1 m). In de berm aan de zuidkant ligt veel afval en een stapel stenen. Aan beide kanten van het Aduarderdiep is een redelijk steil aflopende oever met natuurlijke begroeiing aanwezig. Aan de oostzijde van dit deel van het Aduarderdiep ligt een voormalige stortplaats welke is beplant met een stuk grasland en een bosje met loofbomen. Aan de westzijde van de Nieuwbrugsterweg bevindt zich een boerderij en een weiland.

Locatie Zuidwending, aanzicht vanuit het zuiden

Noordelijk deel van de locatie Zuidwending

BODEM EN WATER

De bodemsamenstelling en de grondwaterstand zijn voor veel planten- en diersoorten een bepalende factor voor het voorkomen in een gebied. Volgens de bodemkaart bestaat de bodem van het plangebied bij beide locaties uit Knippoldervaaggronden, opgebouwd uit zavel en lichte klei.

De bodemkaart geeft aan dat voor beide locaties de gemiddelde hoogste grondwaterstand minder dan 40 cm beneden het maaiveld ligt. De gemiddelde laagste grondwaterstand ligt dieper dan 120 cm beneden het maaiveld.

PLANNEN

Op de locatie Zuidwending liggen vier woonschepen vlakbij het agrarisch bedrijf aan de Weersterweg 2. Deze schepen liggen binnen de hindercirkel van 50 m van dit bedrijf en belemmeren een eventuele uitbreiding. Inmiddels is één schip naar de noordzijde verplaatst. De overige drie zullen naar de locatie Steentil worden verplaatst. Om dit te kunnen realiseren zijn er plannen om de ligplaatsenzone van de woonschepen bij de locatie Steentil 35 m in noordelijke richting uit te breiden.

B e s c h e r m d e   g e b i e d e n 4.1

Het meest nabijgelegen gebied dat is beschermd in het kader van de Natuurbeschermingswet is het Vogelrichtlijngebied Leekstermeer, op ruim 7 km ten zuidwesten van Steentil. Dit gebied ligt op ongeveer 4 km ten zuidwesten van Zuidwending.

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) ligt dichterbij. Voor Steentil is dit het gebied Paddepoel, op ongeveer 2 km ten oosten van Steentil. Steentil en Paddepoel worden van elkaar gescheiden door weilanden en infrastructuur waaronder het Reitdiep. De locatie Zuidwending ligt op ongeveer 400 m van het Ecologische Hoofdstructuurbeheersgebied de Oude Held Polder. Deze grenst aan de westzijde van het Aduarderdiep en wordt van het plangebied gescheiden door een klein loofbosje.

INVENTARISATIE

Het Vogelrichtlijngebied Leekstermeer ligt op voldoende afstand van het plangebied en is hiervan gescheiden door bebouwing en infrastructuur. De locatie in Zuidwending ligt op een geringe afstand van een gebied uit de Ecologische Hoofdstructuur. Gezien de aard van de ingrepen zijn evenwel geen negatieve effecten te verwachten. Voor deze activiteit is daarom geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet nodig. De activiteit is op dit punt niet in strijd met het POP Groningen.

EFFECTEN

S o o r t e n o n d e r z o e k 4.2

De locatie Steentil ligt in het kilometerhokken¹ 228-586 en 228-587 en in uurhok¹ 07-32. De locatie Zuidwending ligt in kilometerhok 227-583 en in uurhok 07-42. Figuur 1 geeft een overzicht van het plangebied en de omliggende kilometerhokken.

Voor dit onderzoek zijn gegevens gebruikt van Het Natuurloket² (d.d. 21 augustus 2007). Daarnaast zijn per uurhok waarnemingen verzameld uit de soortenatlassen voor zoogdieren, vleermuizen, broedvogels en

¹ Een kilometerhok is een vastgelegd gebied van 1 km bij 1 km. De Topografische Dienst heeft deze hokken ingevoerd als rasterverdeling voor het tekenen van de topografische kaarten van Nederland. Een uurhok is een gebied van 5 km bij 5 km gebaseerd op diezelfde verdeling.

² Het Natuurloket is een onafhankelijke informatiemakelaar die gegevens over beschermde soorten toegankelijk maakt. Deze gegevens zijn afkomstig uit de databanken van talloze organisaties, verenigd in de Vereniging Onderzoek Flora en Fauna (VOFF). Het Natuurloket bezit zelf geen gegevens. Het Natuurloket is een initiatief van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de organisaties binnen de VOFF.

vissen. De verspreidingsgegevens van reptielen, amfibieën en vissen zijn (tevens) afkomstig uit het jaarverslag 2005 van Stichting RAVON (internet). De verspreidingsgegevens van dagvlinders en libellen zijn afkomstig uit het Waarnemingenverslag 2007 'Dagvlinders, nachtvlinders en libellen' van EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie (internet). Tot slot is de internetsite www.waarneming.nl geraadpleegd. Op deze site worden waarnemingen getoond die voornamelijk door vrijwilligers zijn verzameld. Deze bron wordt bij de soortenbespreking alleen genoemd indien de waarnemingen een toegevoegde waarde hebben.

De gegevens die staan geregistreerd per kilometerhok of per uurhok zijn niet rechtstreeks tot het te onderzoeken plangebied te herleiden. Om deze reden is een interpretatie op grond van ecologisch veldwerk noodzakelijk.

Rapportage voor kilometerhok X:228 / Y:586								* Legenda
Soortgroep	FF*	FF23*	H/V*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*	
Vaatplanten	2			4	goed	-	1991-2004	FF = Flora- en faunawet lijst 1 / lijst 2+3 H/V = Habitatrichtlijn (alleen bijlage 1 en 2) of Vogelrichtlijn RL = Rode Lijst (#) = tevens meetnetgegevens verzameld. Volledigheid onderzoek: Hiermee wordt aangegeven of op basis van de gebrachte bezoeken een volledig overzicht is te verwachten van de soorten van de betreffende soortgroep. Een toelichting op deze categorieën kunt u vinden onderaan deze rapportage. Actualiteit: per groep is aangegeven uit welke periode de gegevens zijn opgenomen. niet van toepassing
Mossen					niet onderzocht		1996-2006	
Korstmossen					niet onderzocht		1991-2006	
Paddestoelen				1	slecht	0%	1990-2005	
Zoogdieren					niet onderzocht		1995-2005	
Broedvogels					niet onderzocht		1994-2005	
Watervogels		25	18		goed	0%	96/97-03/04	
Reptielen					niet onderzocht		1991-2005	
Amfibieën					niet onderzocht		1991-2005	
Vissen					niet onderzocht		1991-2005	
Dagvlinders					goed		1995-2005	
Nachtvlinders					niet onderzocht		1980-2005	
Libellen					niet onderzocht		1991-2005	
Sprinkhanen					niet onderzocht		1991-2005	
Overige ongewervelden					niet onderzocht		1991-2005	

Tabel A. Opgave van Het Natuurloket voor de locatie Steentil, d.d. 29 mei 2007.

VELDWERK

De plangebieden zijn begin september 2007 bezocht om een indruk te krijgen van de gebieden, de omgeving en de voorkomende flora en fauna (zie paragraaf 6.1).

Met behulp van de kennis over leefgebieden van soorten, de indruk die van het plangebied is verkregen en de beschikbare gegevens is van bijna alle soortengroepen een compleet beeld ontstaan over het voorkomen van de soorten in het gebied.

Rapportage voor kilometerhok X:228 / Y:587							
Soortgroep	FF*	FF23*	H/V*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	1			1	slecht	-	1975-1990
Mossen					niet onderzocht		1996-2006
Korstmossen					niet onderzocht		1991-2006
Paddestoelen					niet onderzocht		1990-2005
Zoogdieren					niet onderzocht		1995-2005
Broedvogels		23		5	goed	0%	1994-2005
Watervogels		25	15		goed	0%	96/97-03/04
Reptielen					niet onderzocht		1991-2005
Amfibieën					niet onderzocht		1991-2005
Vissen					niet onderzocht		1991-2005
Dagvlinders					goed		1995-2005
Nachtvlinders					niet onderzocht		1980-2005
Libellen					niet onderzocht		1991-2005
Sprinkhanen					niet onderzocht		1991-2005
Overige ongewervelden					niet onderzocht		1991-2005

Tabel B. Opgave van Het Natuurloket voor de locatie Steentil, d.d. 29 mei 2007.

Rapportage voor kilometerhok X:227 / Y:583							
Soortgroep	FF*	FF23*	H/V*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	2			1	goed	-	1991-2004
Mossen					niet onderzocht		1996-2006
Korstmossen					niet onderzocht		1991-2006
Paddestoelen				1	slecht	0%	1990-2005
Zoogdieren					niet onderzocht		1995-2005
Broedvogels		34		7	goed	0%	1994-2005
Watervogels		9			matig	0%	96/97-03/04
Reptielen					niet onderzocht		1991-2005
Amfibieën					slecht		1991-2005
Vissen					niet onderzocht		1991-2005
Dagvlinders					goed		1995-2005
Nachtvlinders					niet onderzocht		1980-2005
Libellen					niet onderzocht		1991-2005
Sprinkhanen					niet onderzocht		1991-2005
Overige ongewervelden					niet onderzocht		1991-2005

* Legenda

FF = Flora- en faunawet lijst 1 / lijst 2+3
H/V = Habitatrichtlijn (alleen bijlage 1 en 2) of Vogelrichtlijn
RL = Rode Lijst
(#) = tevens meetnetgegevens verzameld.

Volledigheid onderzoek: Hiermee wordt aangegeven of op basis van de gebrachte bezoeken een volledig overzicht is te verwachten van de soorten van de betreffende soortgroep. Een **toelichting** op deze categorieën kunt u vinden onderaan deze rapportage.

Actualiteit: per groep is aangegeven uit welke periode de gegevens zijn opgenomen.

 niet van toepassing

Tabel C. Opgave van Het Natuurloket voor de locatie Zuidwending, d.d. 29 mei 2007.

Vaatplanten ^{4.2.1}

Volgens Het Natuurloket is wat betreft locatie Steentil één kilometerhok goed onderzocht in de periode van 1991 tot 2004 en één slecht in de periode van 1975 tot 1990. Het kilometerhok waarin de locatie Zuidwending ligt, is goed onderzocht op het voorkomen van vaatplanten in de periode van 1991 tot 2004. De gegevens zijn vrij recent en volledig, maar niet gedetailleerd. Gezien de terreinomstandigheden zijn de soortgegevens niet opgevraagd.

GEGEVENS

Volgens Het Natuurloket zijn er in de kilometerhokken waarin de Steentil zich bevindt twee tabel 1-soorten gevonden. Gezien het omliggende gebied betreft het hier waarschijnlijk zwanenbloem en gewone dotterbloem. Deze zijn tijdens het veldbezoek niet in het plangebied aangetroffen. De oever is op deze locatie vrij steil en begroeid met riet. De rietkraag bij de Steentil is ongeveer 2 m breed. Hiertussen groeit onder andere veel haagwinde. In het water groeit op enkele plaatsen gewoon sterrenkroos. De berm bestaat uit kort gras, waartussen soorten van een voedselrijke bodem groeien. Er is onder andere witte dovenetel en moerasandoorn aangetroffen. Ook groeit hier schietwilg en één perenboompje.

De locatie Zuidwending heeft een wat ruigere berm. Aan de zuidzijde van dit plangebied ligt een grasstrook van ongeveer 4 m breed. Hierin groeien grote brandnetel, haagwinde en rode klaver. Er staat een enkele schietwilg en langs een van de woonschepen staat een heg van eenstijlige meidoorn. De oever is aan de zuidkant van het plangebied minder steil, maar wordt naar het noorden toe steiler. Langs het water groeit riet en verschillende grassoorten. Op enkele plaatsen groeit hiertussen moerasandoorn en moerasvergeet-mij-nietje.

Witte dovenetel

Moerasandoorn

EFFECTEN

Door het aanleggen van de ligplekken bij locatie Steentil gaat een deel van de begroeiing langs de slootkant en mogelijk in de berm verloren. Door de werkzaamheden worden echter geen beschermde soorten of rode lijstsoorten bedreigd. Ook op de locatie Zuidwending zullen door de ontwikkelingen geen effecten op beschermde soorten optreden.

Zoogdieren - vleermuizen 4.2.2

GEGEVENS

De gegevens zijn afkomstig uit de verspreidingsatlas van de Groninger zoogdieren. Deze atlas heeft vleermuizen in kaart gebracht op basis van kilometerhokken in de periode van 1986 tot 1993. Deze gegevens zijn verouderd, maar lijken volledig. Tevens is de landelijke vleermuizenatlas geraadpleegd. Deze atlas heeft de verspreiding van vleermuissoorten in kaart gebracht op basis van uurhokken uit de periode van 1985 tot 1994.

De gegevens geven in combinatie met het veldbezoek een voldoende beeld van de voorkomende vleermuizen en het terreingebruik.

De verspreidingsatlas van Groninger zoogdieren geeft aan dat er één soort bekend is uit kilometerhok 228-586 (Steentil), namelijk gewone dwergvleermuis. Dezelfde atlas meldt geen gegevens voor het kilometerhok rond Zuidwending. Hiervoor is de landelijke vleermuizenatlas geraadpleegd. Uit uurhok 07-42 zijn vier soorten bekend en uit uurhok 07-32 zijn drie soorten bekend (zie bijlage 1). Het gaat hierbij om zowel boom- als gebouw-bewonende soorten. Alle vleermuissoorten zijn tabel 3-soorten en Habitatrichtlijnsoorten.

In de plangebieden staan geen bomen met geschikte openingen voor vleermuizen. De te verslepen woonschepen in Zuidwending zijn mogelijk geschikt als tijdelijke zomerverblijfplaats voor gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. Beide plangebieden zullen een klein onderdeel vormen van het jachtgebied van vleermuizen. De omliggende weilanden en bosjes in beide plangebieden kunnen deel uitmaken van het foeragegebied van laatvlieger, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. Het Aduarderdiep biedt geschikt foeragegebied voor de in beide uurhokken waargenomen meervleermuis.

Mogelijk verdwijnen zomerverblijfplaatsen van vleermuizen door het verslepen van de woonboten uit Zuidwending. Zolang het wegslepen van de woonschepen in de winterperiode gebeurt, zullen er geen negatieve effecten voor vleermuizen optreden. Bovendien bieden de te plaatsen woonschepen in Steentil mogelijk geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen. Mogelijk gaat in de locatie Steentil een klein deel van het jachtgebied van meervleermuis verloren door de aanwezigheid van nieuwe woonschepen en de verlichting die hiervan zal uitgaan. Dit wordt echter gecompenseerd doordat er ligplaatsen verdwijnen op de locatie Zuidwending. De woonschepen zullen daarnaast op de nieuwe locatie (Steentil) alle aan dezelfde kant van het Aduarderdiep worden geplaatst en in het verlengde van de bestaande ligplaatsen komen te liggen, waardoor het effect van de nieuwe ligplaatsen gering zal zijn.

Zoogdieren - overige ^{4.2.3}

De gegevens zijn afkomstig uit de provinciale zoogdierenatlas. Deze atlas heeft de verspreiding van zoogdieren in kaart gebracht op basis van uurhokken uit de periode van 1986 tot 1993. Deze gegevens zijn redelijk verouderd, maar lijken nog steeds vrij volledig. De bekende gegevens geven in combinatie met het veldbezoek een voldoende beeld voor deze soortengroep.

Uit het uurhok 07-32, waarin de locatie Steentil zich bevindt, zijn 13 soorten bekend. Drie hiervan zijn onbeschermde soorten, de overige betreffen

INVENTARISATIE

EFFECTEN

GEGEVENS

INVENTARISATIE

tabel 1-soorten (zie bijlage 2).

De locatie Zuidwending ligt in uurhok 07-42. Uit dit uurhok zijn 13 soorten bekend. Drie onbeschermden soorten en tien soorten van tabel 1 (zie bijlage 2). De berm van beide locaties biedt geschikt leefgebied voor huismuis en de tabel 1-soort mol en de niet in het uurhok waargenomen veldmuis en huisspitsmuis. Aan de waterrand zullen de tabel 1-soort woelrat en de onbeschermden muskusrat hun verblijfplaats hebben. Van de marterachtigen kunnen de tabel 1-soorten bunzing, hermelijn en wezel in beide plangebieden een verblijfplaats hebben en jagen. De berm aan de zuidzijde van Zuidwending is breed en verruigd. Deze biedt naast genoemde soorten ook geschikt leefgebied voor bosmuis, gewone bosspitsmuis en veldmuis. Gezien de geringe oppervlakte en de onderlinge concurrentie zullen niet alle, maar enkele van deze soorten hier voorkomen. De bermen in beide plangebieden zijn geschikt als foeragegebied voor de tabel 1-soorten haas, konijn en egel.

Haas

Bosmuis

EFFECTEN

Het weghalen van de woonschepen op locatie Zuidwending heeft geen negatieve gevolgen voor de in het gebied aanwezige zoogdieren. Het realiseren van nieuwe ligplaatsen voor woonschepen op de locatie Steentil heeft tot gevolg dat een deel van de begroeiing van de waterkant zal verdwijnen. Ook zullen delen van de begroeiing in de berm worden aangetast. Door de plannen kunnen enkele rust- en verblijfplaatsen worden verstoord en mogelijk enkele individuen worden gedood van mol, huisspitsmuis, woelrat, bunzing, hermelijn en wezel. Dit zijn algemeen voorkomende soorten uit tabel 1, waarbij de ontwikkelingen geen afbreuk doen aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor de soorten uit tabel 1 geldt een vrijstellingsregeling. De verboden in de artikelen 9, 10 en 11 gelden niet voor mol en veldmuis. Ook gelden ze niet voor huisspitsmuis als deze zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevindt.

Vogels ^{4.2.4}

GEGEVENS

Volgens Het Natuurloket is kilometerhok 228-586 niet onderzocht op het voorkomen van broedvogels. De kilometerhokken 228-587 en 227-583 zijn goed onderzocht tussen 1994 en 2005. Watervogels zijn matig tot goed onderzocht in de periode van 1996/1997 tot 2003/2004. Soortgegevens zijn niet opgevraagd. Voor dit onderzoek geven de versprei-

dingsgegevens van de Atlas van de Nederlandse broedvogels een voldoende beeld. De gegevens van deze atlas zijn verzameld per uurhok in de periode van 1998 tot 2000. De gegevens zijn vrij recent en volledig, maar weinig gedetailleerd. De atlas gegevens bieden in combinatie met het veldbezoek een voldoende beeld.

In de uurhokken 07-32 (Steentil) en 07-42 (Zuidwending) zijn respectievelijk 68 en 69 soorten waargenomen (zie bijlage 3). Alle soorten, uitgezonderd exoten, zijn beschermd. In uurhok 07-32 zijn 18 rode lijstsoorten aangetroffen. In uurhok 07-42 staan 16 van de waargenomen soorten op de Rode lijst. Deze rode lijstsoorten betreffen voornamelijk weide- en akkervogels die tot broeden zullen komen in de omliggende weilanden. Tijdens het veldbezoek is in Steentil meerkoet en in Zuidwending wilde eend gezien. Deze soorten en de in de uurhokken waargenomen waterral, zullen langs de oever tot broeden komen. De rietkragen vormen geschikt broedgebied voor rietgors en kleine karekiet.

INVENTARISATIE

Wilde eend

Meerkoet

De plangebieden hebben geen bijzondere waarde voor wintervogels. De gebieden liggen volgens de gebiedsplankaart van de provincie Groningen niet in een ganzenfoeragegebied.

OVERWINTERENDE VOGELS

Door het realiseren van ligplaatsen in Steentil wordt op enkele plaatsen de rietkraag aangetast. Door de plannen kunnen enkele soorten worden verstoord en een enkele broedplaats worden vernietigd. Daarom dient buiten het broedseizoen te worden gewerkt. Indien dit niet mogelijk is, dienen de werkzaamheden voor het broedseizoen te worden begonnen, waarna continu wordt doorgewerkt. Doordat de werkzaamheden reeds voor het broedseizoen zijn begonnen, zullen broedvogels een rustigere broedplaats op enige afstand zoeken en niet door de werkzaamheden worden gestoord. Het verwijderen van delen van de rietkraag zal echter ook in dit laatste geval buiten het broedseizoen moeten gebeuren.

EFFECTEN

Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voor de meeste vogels geldt dat het broedseizoen van ongeveer 15 maart tot 15 juli duurt.

Amfibieën ^{4.2.5}

GEGEVENS

Volgens Het Natuurloket is kilometerhok 227-583 slecht onderzocht op het voorkomen van amfibieën in de periode van 1991 tot 2005. Deze gegevens zijn recent, maar niet erg volledig of gedetailleerd. De overige kilometerhokken zijn niet onderzocht. Voor dit onderzoek zijn de landsdekkende verspreidingskaarten van RAVON bekeken. Op deze kaarten is de verspreiding van amfibieën weergegeven op basis van uurhokken uit de periode van 2001 tot 2005. Deze gegevens in combinatie met het veldbezoek geven een voldoende beeld voor dit vooronderzoek.

INVENTARISATIE

Volgens de verspreidingskaarten zijn in uurhok 07-32 geen amfibieën waargenomen. Uit uurhok 07-42 zijn gewone pad, heikikker en kikkers uit het groene kikkercomplex bekend. Met het groene kikkercomplex worden drie soorten bedoeld die in het veld moeilijk van elkaar zijn te onderscheiden, te weten poelkikker (tabel 3-soort), bastaardkikker (tabel 1-soort) en meerkikker (tabel 1-soort).

De tabel 3-soort heikikker geeft voorkeur aan natte heidegebieden en hoog- of laagveengebieden. In de beide plangebieden is geen geschikt biotoop aanwezig voor deze soort.

De sloten in de omgeving van beide plangebieden zijn geschikt als voortplantingsbiotoop voor de in het uurhok aanwezige soorten, met uitzondering van heikikker. Het Aduarderdiep in beide plangebieden wordt mogelijk sporadisch gebruikt als voortplantingsgebied. Buiten het voortplantingsseizoen leven bruine kikker en gewone pad op het land en overwinteren in greppels of holten of onder hout, boomwortels of stenen. De berm aan de zuidzijde van de locatie Zuidwending is hiervoor geschikt. Ook de niet in het uurhok waargenomen tabel 1-soort kleine watersalamander vertoont dit gedrag en leeft mogelijk in het plangebied.

Gewone pad

Bruine kikker

EFFECTEN

Bij het verplaatsen van de woonschepen verdwijnt mogelijk voortplantingsgebied van de tabel 1-soorten gewone pad, bruine kikker, meerkikker, bastaardkikker en kleine watersalamander in de locatie Steentil. Enkele exemplaren kunnen hierbij worden gedood. Het betreft hier algemeen voorkomende soorten uit tabel 1, waarbij de ontwikkelingen geen afbreuk

doen aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstelling van verboden bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Reptielen ^{4.2.6}

Voor dit onderzoek zijn de landsdekkende verspreidingskaarten van RAVON bekeken. Op deze kaarten is de verspreiding van reptielen weergegeven op basis van uurhokken uit de periode van 2001 tot 2005. Deze gegevens in combinatie met het veldbezoek geven een voldoende beeld voor dit vooronderzoek.

GEGEVENS

In geen van beide uurhokken zijn reptielen aangetroffen. Over het algemeen bestaat het leefgebied van hagedissen en slangen uit ruige vegetatie die voldoende schuilmogelijkheden biedt en tevens voldoende open is om te kunnen zonnen, zoals overgangen tussen bos en heide en oude heidevelden. Ringslangen zijn gebonden aan waterrijke gebieden. De plangebieden voldoen niet aan deze eisen en vormen geen geschikt leefgebied voor reptielen.

INVENTARISATIE

Reptielen zullen geen negatieve effecten ondervinden van de plannen.

EFFECTEN

Vissen ^{4.2.7}

De gegevens zijn afkomstig van de landelijke verspreidingskaarten op internet. Op deze kaarten is de verspreiding van vissen weergegeven op basis van uurhokken uit de periode van 2001 tot 2005. Deze gegevens zijn recent, maar voor een deel onvolledig en weinig gedetailleerd. Daarnaast is de landelijke zoetwatervissenatlas geraadpleegd. De atlas heeft de verspreiding van vissen in kaart gebracht op basis van uurhokken uit de periode van 1975 tot 1995. De gegevens bieden in combinatie met het veldbezoek een voldoende beeld voor dit onderzoek.

GEGEVENS

Volgens de gegevens van de verspreidingskaarten zijn geen vissen bekend in de betreffende uurhokken. De landelijke zoetwatervissenatlas maakt melding van vijf soorten in uurhok 07-32 en zeven soorten in uurhok 07-42 (zie bijlage 4). In laatstgenoemd uurhok is één ontheffingsplichtige soort gevonden, namelijk de tabel 2-soort rivierdonderpad. Dit is een vis van ondiep, onvervuild, stromend water met een zand-, grind- of steenbodem en voldoende schuilgelegenheid in de vorm van stenen, takken en boomwortels. Het Aduarderdiep is voor deze soort niet geschikt. Er kunnen algemene soorten als baars, blankvoorn en brasem in de plangebieden voorkomen.

INVENTARISATIE

Door de werkzaamheden zullen geen negatieve effecten op beschermde vissoorten optreden.

EFFECTEN

Dagvlinders ^{4.2.8}

GEGEVENS

Het Natuurloket geeft aan dat de kilometerhokken van beide locaties goed zijn onderzocht op het voorkomen van dagvlinders in de periode van 1995 tot 2005. Aangezien geen ontheffingsplichtige soorten zijn aangetroffen, zijn gedetailleerde soortengegevens niet opgevraagd. De gegevens zijn afkomstig uit het waarnemingenverslag 2007 'Dagvlinders, nachtvlinders en libellen' van de EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. Dit waarnemingenverslag heeft de verspreiding van dagvlinders weergegeven op basis van uurhokken uit de periode van 1999 tot 2006. Deze gegevens zijn voor een groot deel recent en volledig, maar weinig gedetailleerd. De gegevens bieden in combinatie met het veldbezoek een voldoende beeld voor deze soortengroep.

INVENTARISATIE

In de uurhokken 07-32 en 07-42 komen volgens het waarnemingenverslag 2007 respectievelijk 20 en 22 soorten voor (zie bijlage 5). Eén hiervan betreft de tabel 3-soort rouwmantel. Deze soort staat tevens op de Rode lijst. Rouwmantel is aangetroffen in uurhok 07-42 waarin de locatie Zuidwending ligt. Rouwmantel komt voor aan bosranden, grote open plekken en brede wegen in bossen. In geen van de plangebieden is geschikt habitat aanwezig voor deze soort. In beide locaties groeien nectar- en waardplanten voor enkele algemene soorten, zoals klein koolwitje, dagpauwoog en distelvlinder.

Klein koolwitje

Dagpauwoog

EFFECTEN

De voorkomende soorten zijn algemeen en niet beschermd. De uitvoering van de plannen zullen geen negatieve effecten hebben op beschermde dagvlinders.

Libellen ^{4.2.9}

GEGEVENS

Er is gebruik gemaakt van het waarnemingenverslag 2007 'Dagvlinders, nachtvlinders en libellen' van de EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. Dit waarnemingenverslag heeft de verspreiding van libellen weergegeven op basis van uurhokken uit de periode van 1999 tot 2006. Deze gegevens zijn recent, maar niet erg gedetailleerd en volledig. Ze bieden echter in combinatie met het veldbe-

zoek een voldoende beeld van het voorkomen van libellen in beide plangebieden.

Uit de uurhokken 07-32 en 07-42 zijn respectievelijk negen en 13 soorten bekend (zie bijlage 6). In kilometerhok 07-42 is één rode lijstsoort aangetroffen, namelijk vroege glazenmaker. Deze soort wordt voornamelijk waargenomen in laagveenmoerassen en dan met name bij verlandingsvegetaties. Geen van beide plangebieden voldoet aan deze eisen. Enkele algemene soorten, zoals paardenbijter en lantaarntje, kunnen wel delen met rietkragen als voortplantingsgebied en foerageergebied gebruiken

INVENTARISATIE

Bij het realiseren van nieuwe ligplaatsen voor woonschepen in de locatie Steentil gaat mogelijk een deel van voortplantingsgebied voor libellen verloren. De plaatsen waar de woonschepen in de locatie Zuidwending worden weggehaald, leveren na de ingreep echter nieuw geschikt foerageergebied. De effecten op het jachtgebied van libellen zal in beide locaties zeer beperkt zijn. De voorkomende soorten zijn algemeen en niet beschermd.

EFFECTEN

Overige ongewervelde soorten ^{4.2.10}

De beschermde kevers en mieren zijn niet in het plangebied te verwachten. De beschermde mierensoorten komen voor in zandige bosgebieden. De oude eikenbomen voor vliegend hert zijn afwezig. Gestreepte waterroofkever is een kenmerkende soort van met name groot water in laagveen en poelen. Brede geelrandwaterroofkever is een kenmerkende soort van grote, permanent stilstaande wateren. In het plangebied komt geen oppervlaktewater voor. Juchtleerkever en heldenbok worden binnen Nederland als uitgestorven beschouwd. Ditzelfde geldt waarschijnlijk voor rivierkreeft en Bataafse stroommossel. De wijngaardslak is gebonden aan het voorkomen van mergel. In het plangebied komt geen mergel voor. Door de ontwikkelingen binnen het plangebied zullen geen effecten op beschermde overige ongewervelde soorten optreden.

Conclusie

5

Gebiedsbescherming 5.1

Gebieden die zijn beschermd in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 liggen op een ruime afstand van de plangebieden en zijn hiervan gescheiden door bebouwing en infrastructuur. De locatie Zuidwending ligt dichtbij een gebied uit de Ecologische Hoofdstructuur. Gezien de aard van de ingrepen zijn echter geen negatieve effecten te verwachten. Voor deze activiteit is daarom geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet nodig. De activiteit is op dit punt niet in strijd met het POP. Deze conclusie moet bij de besluitvorming in het kader van de planologische procedure, wat betreft de Natura 2000-gebieden, worden betrokken.

Soortenbescherming 5.2

Ten aanzien van de soortenbescherming zijn vijf aspecten (van belang in de verdere procedure) in acht genomen:

- nadere inventarisatie;
- niet bedreigde waarden;
- bescherming vogels;
- vrijgestelde soorten;
- ontheffingen.

Vleermuizen

Mogelijk verdwijnen zomerverblijfplaatsen door het verslepen van de woonboten uit Zuidwending. Zolang het wegslepen van de woonschepen in de winterperiode wordt uitgevoerd, zullen geen negatieve effecten voor vleermuizen optreden en is een nader onderzoek naar vleermuizen niet nodig.

NADERE INVENTARISATIE

Van de volgende soortengroepen worden geen verbodsbepalingen overtreeden in het plangebied:

- vaatplanten;
- reptielen;
- vissen;
- dagvlinders;
- libellen;
- overige ongewervelde soorten.

NIET BEDREIGDE WAARDEN

BESCHERMING VOGELS

Alle vogelsoorten (uitgezonderd exoten) zijn beschermd. Bij uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting geldt vrijstelling van de verboden als wordt gehandeld volgens een goedgekeurde gedragscode.

Als er geen gedragscode is, moet worden nagegaan of verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet worden overtreden. Er zijn in of in de omgeving van het plangebied geen permanent bewoonde nesten of belangrijke rust- of foerageergebieden van vogels aanwezig. Er broedt wel een aantal algemene watervogels in en rond het plangebied. Daarom kan men er in dit plangebied van uitgaan dat geen verbodsbepalingen worden overtreden als buiten het broedseizoen wordt gewerkt of de werkzaamheden voor het broedseizoen worden begonnen en continu voortduren. Broedvogels zullen, doordat de werkzaamheden reeds voor het broedseizoen zijn begonnen, een rustigere broedplaats (op enige afstand) zoeken en niet door de werkzaamheden worden gestoord.

Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voor de meeste vogels geldt dat het broedseizoen van ongeveer 15 maart tot 15 juli duurt.

In het plangebied is voor geen enkele soort de goede staat van instandhouding in het geding.

VRIJGESTELDE SOORTEN

In het plangebied komen enkele beschermde soorten voor in de soortengroepen amfibieën en zoogdieren die worden verstoord door de werkzaamheden. Deze staan in tabel D. Voor deze soorten geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling voor artikel 8 of de artikelen 9 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor verstoring van deze soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. De verboden in de artikelen 9, 10 en 11 gelden niet voor mol, bosmuis en veldmuis. Ook gelden ze niet voor huisspitsmuis als deze zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevindt.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>
Gewone dwergvleemuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>
Ruige dwergvleemuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Bastaardkikker	<i>Rana klepton esculenta</i>
Meerkikker	<i>Rana ridibunda</i>
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>

Tabel D. Soorten in het plangebied waarvoor een vrijstelling geldt

In het plangebied komen geen soorten voor waarvoor een ontheffing dient te worden aangevraagd.

ONTHEFFINGEN

Bronnen

6

Veldbezoek ^{6.1}

Het gebied is op 11 september 2007 door mevrouw ing. J. Kamps (M.Sc.) bezocht om een indruk te krijgen van het terrein en het voorkomen van planten- en diersoorten. Er zijn hierbij plantensoorten genoteerd, maar verder geen volledige vegetatieopnamen gemaakt. Het was een zwaar bewolkte dag met een maximumtemperatuur van 17,7 °C en een matige noordwestenwind.

Media ^{6.2}

- www.natuurloket.nl, overzicht recente en beschikbare gegevens planten en dieren;
- www.ravon.nl, informatie over (verspreiding van) amfibieën, reptielen en vissen;
- www.waarneming.nl, informatie over (verspreiding) van dieren en planten.

Literatuur ^{6.3}

- Stichting voor Bodemkartering, Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Toelichting bij kaartblad 7 West Groningen, Wageningen 1973.
- Meijden, R. van der, Heukels' Flora van Nederland, Wolters-Noordhoff bv Groningen/Houten 2005.
- Westhoff, dr. V., drs. A.J. den Held, Plantengemeenschappen in Nederland, boek Thieme & cie, Zutphen 1975.
- Lange, R., P. Twisk, A. van Winden en A. van Diepenbeek, Zoogdieren van West-Europa, Stichting Uitgeverij KNNV en Vereniging Natuurmonumenten, Utrecht 1994.
- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen, Atlas van de Nederlandse zoogdieren, Stichting Uitgeverij KNNV, Utrecht 1992.
- Dijkstra, V. 1997. Belangrijkste zoogdiergebieden in Nederland; mededeling 37 van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming (VZZ), Utrecht.
- Molen, van der H., Verspreidingsatlas van de Groninger zoogdieren, Groningen 1993.

- Limpens, H, K. Mostert en W. Bongers, Atlas van de Nederlandse vleermuizen: Onderzoek naar verspreiding en ecologie, KNNV Uitgeverij, Utrecht 1997.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002, Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000 - Nederlandse fauna 5, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Nie, dr. H. de, Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen, Media Publishing en Stichting Atlas Verspreiding, Doetinchem 1993.
- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting, 2006. De Dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera, Hesperioidea, Papilionoidea) - Nederlandse fauna 7. Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2002, De Nederlandse libellen (Odonata) - Nederlandse fauna 4, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Waarnemingenverslag 2007 'Dagvlinders, Nachtvinders en libellen' van de EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie.
- Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefebber, A.J. van Loon, A.A. Maelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, 2004. De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata) - Nederlandse fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Gebiedsplan 2005. Ganzenfoerageergebieden provincie Groningen.

B i j l a g e n

1. Vleermuizen
2. Overige zoogdieren
3. Broedvogels
4. Vissen
5. Vlinders
6. Libellen
7. Codes Rode lijst
8. Uitleg beschermingsregime

Bijlage 1. Vleermuizen in de uurhokken 07-32 en 07-42 in en rond de plangebieden (atlas)

Nederlandse naam	Waarneming		Rode lijst	Beschermingsregime
	07-32	07-42		
Gewone dwergvleermuis	x	x		Tabel 3 (bijlage IV)
Laatvlieger		x		Tabel 3 (bijlage IV)
Meervleermuis	x	x		Tabel 3 (bijlage IV)
Ruige dwergvleermuis	x	x		Tabel 3 (bijlage IV)

Bijlage 2. Overige zoogdieren in de uurhokken 07-32 en 07-42 in en rond de plangebieden (atlas)

Nederlandse naam	Waarneming		Rode lijst	Beschermingsregime
	07-32	07-42		
Bosmuis	x			Tabel 1
Bosspitsmuis	x			Tabel 1
Bruine rat	x	x		
Bunzing	x	x		Tabel 1
Egel	x	x		Tabel 1
Haas	x	x		Tabel 1
Hermelijn	x	x		Tabel 1
Huismuis	x	x		
Konijn	x	x		Tabel 1
Mol	x	x		Tabel 1
Muskusrat	x	x		
Ree	x	x		Tabel 1
Veldmuis	x			Tabel 1
Vos		x		Tabel 1
Wezel	x	x		Tabel 1
Woelrat	x	x		Tabel 1

x = vangst of vondst

= braakbalvondst

Bijlage 3. Broedvogels in uurhokken 07-32 en 07-42 in en rond de plangebieden (atlas)

Nederlandse naam	Waarneming		Rode lijst	Beschermingsregime
	07-32	07-42		
Bergeend	z	z		Vogels
Blauwe Reiger		m		Vogels
Boerenwaluw	w/z	w/z	GE	Vogels
Boomkruiper	w/z	w/z		Vogels
Boomvalk	z		KW	Vogels
Bosrietzanger	w/z	w/z		Vogels
Braamsluiper	w/z	m		Vogels
Bruine Kiekendief	w			Vogels
Buizerd	z			Vogels
Ekster	w/z	w/z		Vogels
Fazant	m	w/z		Vogels

Nederlandse naam	Waarneming		Rode lijst	Beschermingsregime
	07-32	07-42		
Fitis	w/z	w/z		Vogels
Fuut	z	z		Vogels
Gaai	m	w/z		Vogels
Gekraagde Roodstaart		w		Vogels
Gele Kwikstaart	w/z	w/z	GE	Vogels
Gierzwaluw		z		Vogels
Grasmus	w/z	w/z		Vogels
Graspieper	w/z	w/z	GE	Vogels
Grauwe Vliegenvanger	w/z	w/z	GE	Vogels
Groenling	w/z	w/z		Vogels
Grote Bonte Specht	w/z	w/z		Vogels
Grote Lijster		w/z		Vogels
Grutto	z	z	GE	Vogels
Heggenmus	w/z	w/z		Vogels
Holenduif	w/z	w/z		Vogels
Houtduif	w/z	w/z		Vogels
Huismus	w/z	w/z	GE	Vogels
Huiszwaluw	z	z	GE	Vogels
Kauw	w/z	w/z		Vogels
Kerkuil	z		KW	Vogels
Kievit	w/z	w/z		Vogels
Kleine Karekiet	w/z	w/z		Vogels
Kleine Plevier	z	z		Vogels
Kluut	w	z		Vogels
Kneu	m	w/z	GE	Vogels
Knobbelzwaan	z	z		Vogels
Koekoek	w/z	w/z	KW	Vogels
Kokmeeuw		z		Vogels
Koolmees	w/z	w/z		Vogels
Krakeend	m			Vogels
Kuifeend	w	z		Vogels
Kwartelkoning	w		KW	Vogels
Meerkoet	w/z	w/z		Vogels
Merel	w/z	w/z		Vogels
Nijlgans	m	z		
Pimpelmees	w/z	w/z		Vogels
Putter	w	z		Vogels
Ransuil	z		KW	Vogels
Rietgors	w/z	w/z		Vogels
Ringmus	w/z	w/z	GE	Vogels
Roodborst		w/z		Vogels
Scholekster	w/z	w/z		Vogels
Slobeend	m	z	KW	Vogels
Soepeend	w/z	w/z		
Soepgans		w/z		
Spotvogel	w/z	w/z	GE	Vogels
Spreeuw	w/z	w/z		Vogels
Sprinkhaanzanger	w	w		Vogels
Steltkluut		z	GE	Vogels

Nederlandse naam	Waarneming		Rode lijst	Beschermingsregime
	07-32	07-42		
Tijftjaf	w/z	w/z		Vogels
Torenvalk	z	z		Vogels
Tuinfluitier	w/z	w/z		Vogels
Tureluur	z	z	GE	Vogels
Turkse Tortel	m	w/z		Vogels
Veldleeuwerik	m	w/z	GE	Vogels
Vink	w/z	w/z		Vogels
Visdief		z	KW	Vogels
Waterhoen	w/z	w/z		Vogels
Waterral	w			Vogels
Wilde Eend	w/z	w/z		Vogels
Winterkoning	w/z	w/z		Vogels
Witte Kwikstaart	w/z	w/z		Vogels
Zanglijster	w/z	w/z		Vogels
Zwarte Kraai	w/z	w/z		Vogels
Zwarte Roodstaart	w/z	w/z		Vogels
Zwartkop	w/z	w/z		Vogels

m = mogelijk
w = waarschijnlijk
z = zeker

Bijlage 4. Vissen in uurhokken 07-32 en 07-42 in en rond de plangebieden het uurhok in en rond het plangebied (atlas)

Nederlandse naam	Waarneming		Rode lijst	Beschermingsregime
	07-32	07-42		
Baars		x		
Blankvoorn	x	x		
Brasem	x	x		
Kolblei	x	x		
Paling	x			
Pos		x		
Rivierdonderpad		x		Tabel 2
Ruisvoorn	x			
Zeelt		x		

Bijlage 5. Vlinders in uurhokken 07-32 en 07-42 in en rond de plangebieden (waarnemingsverslag)

Nederlandse naam	Waarneming				Rode lijst	Beschermingsregime
	07-32		07-42			
	1990-2000	2002-2006	1990-2000	2002-2006		
Argusvlinder	x	x	x	x		
Atalanta	x	x	x	x		
Bont zandoogje	x	x	x	x		
Boomblauwtje	x	x	x	x		
Bruin zandoogje	x	x	x	x		

Nederlandse naam	Waarneming				Rode lijst	Beschermingsregime
	07-32		07-42			
	1990-2000	2002-2006	1990-2000	2002-2006		
Citroenvlinder	x	x	x	x		
Dagpauwoog	x	x	x	x		
Distelvlinder	x	x	x	x		
Gehakelde aurelia	x	x		x		
Gele luzernevlinder				x		
Groot koolwitje	x	x	x	x		
Hooibeestje	x	x	x			
Icarusblauwtje	x	x		x		
Klein geaderd witje	x	x	x	x		
Klein koolwitje	x	x	x	x		
Kleine vos	x	x	x	x		
Kleine vuurvlinder	x	x		x		
Koevinkje	x	x		x		
Landkaartje	x	x	x	x		
Oranje zandoogje				x		
Oranjetipje	x	x	x	x		
Rouwmantel				x	VN	Tabel 3 (bijlage 1)
Zwartsprietdikkopje	x	x	x	x		

Bijlage 6. Libellen in uurhokken 07-32 en 07-42 in en rond de plangebieden (waarnemingenverslag)

Nederlandse naam	Waarneming				Rode lijst	Beschermingsregime
	07-32		07-42			
	1999-2001	2002-2006	1999-2001	2002-2006		
Azuurwaterjuffer				x		
Blauwe breedscheenjuffer				x		
Blauwe glazenmaker	x	x	x	x		
Bloedrode heidelibel	x					
Bruine glazenmaker				x		
Gewone oeverlibel	x			x		
Gewone pantserjuffer			x			
Grote keizerlibel				x		
Grote roodoogjuffer	x					
Houtpantserjuffer	x			x		
Lantaarntje	x	x	x	x		
Paardenbijter		x		x		
Platbuik		x				
Steenrode heidelibel			x	x		
Variabele waterjuffer				x		
Vroege glazenmaker				x	KW	
Weidebeekjuffer		x				

Bijlage 7. Codes Rode lijst

BE	Bedreigd
EB	Ernstig Bedreigd
GE	Gevoelig
KW	Kwetsbaar
OG	Onvoldoende Gegevens
NB	Niet Beschouwd, standaardlijstsoort
TNB	Thans Niet Bedreigd
UW	Uitgestorven (wereldschaal)
UWW	In het Wild uitgestorven (wereldschaal)
VN	Verdwenen uit Nederland
VN*	Verdwenen uit Nederland voor 1900
VNW	In het wild verdwenen (Nederland)

Bijlage 8. Uitleg beschermingsregime

Soorten in tabel 1

Dit betreft de soorten die in de AMvB 2004 ex artikel 75 van de Flora- en faunawet worden omschreven als 'Algemene soorten'. Ze zijn in Nederland zo algemeen voorkomend dat wordt aangenomen dat ruimtelijke ontwikkelingen de gunstige staat van instandhouding van deze soorten niet negatief beïnvloeden. Voor deze 'Algemene soorten' geldt een vrijstelling voor de artikelen 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld.

Soorten in tabel 2

Dit betreft de soorten die in de AMvB 2004 ex artikel 75 van de Flora- en faunawet worden omschreven als 'Overige soorten'. Voor deze 'Overige soorten' geldt, in het kader van de Flora- en faunawet, een vrijstelling mits wordt gewerkt volgens een door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedgekeurde gedragscode. Deze gedragscode moet door de sector of de ondernemer zelf worden opgesteld en ingediend voor goedkeuring (zie hierna). Zolang geen gedragscode is opgesteld, moet voor verstoring van de soorten ontheffing worden aangevraagd. Een ontheffing zal worden verleend als:

- er geen benutting of economisch gewin plaatsvindt;
- zorgvuldig wordt gehandeld.

Dit houdt in elk geval in dat de werkzaamheden geen wezenlijke invloed hebben op de soort. Er mag geen afbreuk worden gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Verder moet voorafgaand aan de werkzaamheden in redelijkheid alles worden verricht of gelaten om te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken dat dieren worden gedood of verwond en verblijfplaatsen worden beschadigd. Hierdoor ligt het voor de hand dat in ieder geval buiten het broedseizoen zal moeten worden gewerkt.

Soorten in tabel 3

Dit betreft de soorten die worden genoemd in bijlage 1 van de AMvB 2004 ex artikel 75 van de Flora- en faunawet of in bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Ontheffing voor deze soorten wordt alleen verleend onder strikte voorwaarden. Voor verstoring van deze soorten kan slechts ontheffing worden verleend als aan de volgende drie voorwaarden wordt voldaan:

- als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- als er geen alternatief is voor de werkzaamheden;
- als sprake is van een specifiek in de wet of de AMvB genoemde omstandigheid, bijvoorbeeld de bedreiging van de volksgezondheid of de openbare veiligheid, be-

stendig gebruik en uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Gedragcodes voor soortenbescherming

Een gedragscode wordt noodzakelijk om van bepaalde vrijstellingen te kunnen gebruikmaken. De code moet door een sector of ondernemer worden opgesteld en worden goedgekeurd door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Een gedragscode maakt op systematische wijze duidelijk hoe aan de voorwaarden van de vrijstelling kan worden voldaan. Belangrijke elementen hierbij zijn de begrippen 'zorgvuldig handelen' en 'al het redelijke doen' om overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen. Daarbij moet:

- een inventarisatie worden verricht naar beschermde soorten in het plangebied (door een deskundige);
- een plan van aanpak worden opgesteld voor het voorkomen van verstoring van de beschermde soorten;
- tevens een plan van aanpak worden opgesteld om verblijfplaatsen die voor langere periode worden gebruikt, te beschermen;
- bijzondere aandacht worden besteed aan soorten van de Rode lijst, bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bijlage 1 van de Vogelrichtlijn;

en tot slot:

- mogen geen werkzaamheden worden uitgevoerd die in strijd zijn met de verbodsbepalingen in de voor soorten meest kwetsbare periode.

Colofon

Opdrachtgever

Gemeente Zuidhorn

Contactpersoon

De heer B. Schuil

Rapport

Mevrouw ing. J. Kamps (M.Sc.)

BügelHajema Adviseurs

Fotografie

BügelHajema Adviseurs

Projectleiding

Mevrouw drs. P.E. de Jong

BügelHajema Adviseurs

Projectnummer

290.00.04.38.11

BügelHajema Adviseurs bv
Bureau voor Ruimtelijke
Ordering en Milieu BNSP
Vaart nz 48-50
Postbus 274
9400 AG Assen
Telefoon: (0592) 31 62 06
Telefax: (0592) 31 40 35
E-mail: assen@bugelhajema.nl
www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen,
Leeuwarden en Amersfoort